

שירות הביטחון להפכו למוסד איכותי

פרש איסר מתפקידו מונה סגנו, עמוס מנור, לעמוד בראש הש.ב. אולם מנור רצה בתפקיד ראשי-המוסד, התפטר מהשירות והתפקיד נמסר להרמלין, שעד אז הספיק כבר לעבור בכל המיסגרות הטכניות של השירות.

למרות שעבר שנים רבות במחיצתו של איסר הקטן וספג מהשראתו, נשאר יוס'קה הרמלין הטיפוס הקלאסי של הסיביל סר-בנט (משרת הציבור). הוא לא היה קשור בשום נותן-חסות, הוא לא היה חבר של איש ולא היה משרת של איש, עסק כל השנים בבניין הפעולה המיבצעית, ה"אפורה", השיגרתית והמסופסת של שירותי הביטחון — והפך את הש.ב. לגוף מיקצועי מובהק.

הדברים הגיעו לידי כך שב-1970, כאשר

ראש שב"כ הרמלין
סוף לא חשוב

רתחה ראשי-הממשלה גולדה מאיר על מכת ההדלפות המישיבות הממשלה הורתה ל-שירות הביטחון לצוות לשירותיהם של שרים ועיתונאים, סירב הרמלין לבצע את ההוראה.

על רקע דומה פרצה בארצות-הברית פרשת ווטרגייט.

יתכן שיותר מכל ההישגים הביטחוניים שהשיג שירות הביטחון הכללי בתקופתו של הרמלין, ואלה רבים, חשובה הייתה עובדה שאנשיו לא עסקו בהמצאת מחשבת, בהאזנות לצרכים פוליטיים או בימלחמה ביריבים פוליטיים, כשם שהיה בתקופתו של איסר הקטן.

ייקה רגשן

וטוב-לב

הרמלין, שהקאריירה שלו עד לשירות הביטחון מובילה דרך חניכות

בכפר-הנוער בן-שמון, דרך הכשרה בקבוצת דגניה ב', ייסוד קיבוץ נוה-ים ושירות בגדודים הארץ-ישראלים בצבא הבריטי במלחמת-העולם השנייה, הצליח אולי ב-תפקידו פשוט משום שהוא אדם חסר אמביציות אישיות.

מטיבעו הוא, "ייקה" טוב-לב, רגשן ומסור גר בעצמו. על רקע השאפתנות וההשתתפות שאיפיינה אנשים אחרים במעמדו, ראו בו רבים טיפוס "מרובע". ייתכן ש-דווקא בגלל המרובעות שלו ובשל היותו איש רוטינה סר-ברק, לא יכול היה הרמלין לתרום לפעילות שירותי-הביטחון את הדימויו, העוז וההמצאה, המאפיינים בדרך-כלל ראשי שירותים חשאיים. אולם כשמדובר בשירות חשאי שניתן להפכו למכשיר פוליטי מסוכן בידי המישטר, עדיפים ללא-ספק הדרך והסיגנון שבהם הנהיג הרמלין את שירותי-הביטחון שלו.

אם נשאר יוס'קה הרמלין דמות חסויה במשך כל שנות סיקודו על שירותי-הביטחון, ושמו ותוארו הותרו לפירסום רק אחרי שפרש מן השירות השבועי, יש לייחס זאת במידה רבה לירושה שהותיר אחריו איסר האל, חולה-החשאיית עוד מתקופת המדינה-שברך.

לפרסם

את השם!

זכ המדינות הדמוקרטיות בעולם הגיעו למסקנה שיש לפרסם את שמות מפקדי השירותים-החשאיים שלהם, כדי להעמידם לביקורת ציבורית ולמנוע פעילות אנטי-דמוקרטית מסוכנת. אבל בישראל נמשכת מסורת הסודיות.

אין להשלים עם מצב זה במדינה דמוקרטית. קיום שירותי-הביטחון ללא פיקוח ציבורי מספיק, ובראשו איש אדיר-כוח, מהווה סכנה מתמדת. באיטליה נאסר לא מכבר ראשי-המודיעין בעוון השתתפות בקשר להפלת המישטר. שמו של ראש ה"א"י-בי-אי, הממלא בארצות-הברית את תפקיד השב"כ, אמנם מפורסם — אך בכל זאת הגיע אדגאר הובר לעמדות-כוח כזאת, ששום נשיא לא העז להחליפו. אחרי מותו של הובר נודע שהפעיל כלפי הנשיאים סחיסה פשוטה, הוא ידע יותר מדי.

יוס'קה הרמלין הוחלף השבוע בתפקידו

ככל הנראה סומכים ראשי השילטון בישראל על יושרו המיקצועי של אדם זה, אך על יושרו המוסרי לא ייתנו חשבון.

למרות זאת אין הצבת אדם חדש בתפקיד כה רגיש וחיוני, שהוא למעשה אחד ממקומי הכוח של המדינה, יכולה להיחשב עשות בסודיות ובמחשורת, כדי למנוע חסימתו על המזל בלבד, שהאיר פגין במיקרה של יוס'קה הרמלין ויעשה זאת אולי גם לגבי יורשו; כדי למנוע בעתיד כל ניסיונות להפוך מחדש את שירותי הביטחון למכשיר פוליטי — חובה היא ששמו של האיש המופקד על שירותי-הביטחון יפורסם ויהיה ידוע לכל.

צוע אשר יש צורך משווע להיעזר בהם, נזכרים בהם רק לפני בחירות, כאשר ה-האינטרס האישי של הפוליטיקאים מונח על כפות המאזניים.

את הצד שכנגד ייצג בוויכוח זה סגן-אלוף ניסים סלמון, ראש ענף-ההסברה של צה"ל, הוא גילה, כי לאחרונה נעשו ניסיונות להקים גוף אקדמי לדיון בהסברה לשעת-הירום, אבל העשייה היא התחליף הטוב ביותר להסברה. ההסברה הטובה ביותר צריכה להיעשות על-ידי המנהיגות ולא על-ידי מוכרי מוצרים... יאסר ערא' פאת הוא התועמלן הטוב ביותר שיש למדינת-ישראל עד היום.

נשארה פתוחה שאלה אחת, שהיא מהותית לויכוח כולו: האם מומחיות בתעמולה מיסחרית מקנה בהכרח גם מומחיות בתעמולה פוליטית — או שוהו מיקצוע שוינה לחלוטין, המחייב כישורים אחרים?

המרכז החופשי

(המשך מעמוד 17)

כשנושאת תמיר מחבר סיעתו שלו, הוא החליט לנקוט בדרך הפשוטה ו-סירב להתפטר. או שלחה לו הנהלת סיעת הליכוד הודעה, לאחר התייעצות עם שו"ס טק ואולמרט, בה הודיעה לו כי אם לא יתפטר עד למחלת הישיבה שאלה לא הופיע תמיר, שלחה ההנהלה עצמה הודעה ליושבי-ראש ועדת הכנסת. חברי הליכוד חשבו כי תמיר לא ירצה להעמיד עצמו במצב לא נעים, ויתפטר, אולם הם לא הכירו אותו. תמיר פשוט התעלם מההודעה. רמלט ובגין שלחו את ההודעה שפיטרה את תמיר, שהגיב כדרכו: הוא הוציא הודעה לעיתונות, בה מחה על כך שמדחים אותו.

הפתעת

הדובר החדש

התנהגות זו של תמיר שמה קץ אפילו לסבלנותו המפורסמת של מנהיג הליכוד בגין, הידוע כאיש נעים-הליכות ומנור מס. הוא נקט בפני המקורבים אליו בביטור יים אנטי-מיריים אשר שכמותם אינם נזכרים אפילו מתקופת פרישת תמיר מחרות. בין אלה שעיימם שוחח בגין היו אף שוסטק ואולמרט, והם נחננו לבגין להבין כי גם ה"עצמם לא יסכימו לסבול מצב זה.

בישיבה שנערכה ביום הראשון, אשר עסקה בנושא זה, העלה תמיר, להפתעת כל חברי הוועדה המדינית, דרישה מתונה לתמיכה במילחמתו לחזור לוועדת-הכלכלה. המתניות שבדרישה הפתיעה את שאר משותפי הפגישה עד-כדי-כך, שהם הסכימו כולם להצעת-ההחלטה של תמיר, שקראה לליכוד לדאוג לכך שתימצא דרך לתמיר לחזור לוועדת-הכלכלה.

אולם כבר השבוע מצפה לחברי המרכז החופשי הפתעה נוספת מצד תמיר. אחד מאנשי המנגנון של הסיעה, לה יש המנגנון המנופח ביותר בכנסת יחסית לגודלה, הוא עורך-דין צעיר, שמעון דגן, אשר שייך מש כמזכיר הסיעה ודובריה. דגן היה ידוע כאחד מאנשי תמיר, ושירת אותו מאזנה תקופה ארוכה. אולם לפתע סר חינו של דגן מפני תמיר, נדמה היה לתמיר כי דגן מתרוועע מדי עם שוסטק ואולמרט, דבר שהיה חסר כל-יסוד. לדאחו הרבה של דגן הצעיר מפני תמיר, ידועה לכל.

לדגן נרמז כי כדאי שיתפטר. במקומו עומד תמיר להציג כעובדה מוגמרת, מזכיר-סיעה ודובר חדש, איתן לווינשטיין. לווינשטיין, צעיר חיפאי, בנו של מי שהיה אחד מבעלי סוכנות פורד בארץ, הוא חסיד נלהב של תמיר. לווינשטיין היה שותף בחברת יחסי-ציבור גדולה בתל-אביב, אולם לא הסתדר עם שותפיו בחברה והתפטר ממנה. הוא הקים לו חברה משלו לית-סייבור, אך הזמנים עתה אינם מתאימים לפתוח משרדים חדשים, בעיקר בשטח זה. תמיר הציע לו, מבלי להיוועץ באיש, לקבל את המישרה הפנויה של דגן. אין ספק שצדד זה יעורר את התנגדותם הימרצת של שוסטק ואולמרט, הטוענים כי מזכיר ודובר סיעה צריך לשרת את כל הסיעה ולא להיות שופרו האישי של תמיר וקבוצתו.

מסירות

סגפנית

אך שוסטק ואולמרט אינם סובלים ממוסר עזרה רק בנושא הדוברות. אלא גם בנושאי המזכירות. מזכירת-סיעה, אנה דסה, אומצה על-ידי עקיבא נוף כמזכירה פרטית משלו. השירותים ש-אותם מעניקה אנה לשוסטק ואולמרט הם אלמנטריים, ולולא ייומחה של אנה, הייתה חרדה מקרע גלוי בין הבוסים שלה, לא היו ניתנים גם שירותים אלה. אבי המצב במישרד המרכז החופשי בתל-אביב אינו הרבה יותר טוב. במישרד שורר לטת מזכירתו האישי-לשעבר של תמיר, עליזה מסילת, אשר נדחקה ממעמדה עם בואה של נורית, אולם החיקת רגליה של עליזה לא גרעה מהעוצמה לתמיר, והיא שומרת על האינטרסים שלו במישרד עד כדי כך ששוסטק האשים אותה לפני כחודש-שיים כי פרצה ארונות סגורים כדי להשיג חומר עבור תמיר.

למרות שהם אינם מפסיקים להאשים את תמיר בקרעים בתוך המיפלגה, דווקא שוסטק ואולמרט היו אלה שציראו אותם בתחילה, משך שנים ארוכות חיו חשניים תחת שילטונו המוחלט של תמיר, כשהם מקבלים באהבה סגפנית כל אותן תופעות

תמירות טיפוסיות, להן אינם מוכנים להסכים היום.

סיגנון ניהול המיפלגה על-ידי תמיר, כאילו היתה אחוזתו הפרטית, היה סיגנון נוגד מאז הוקם המרכז החופשי. אך כיום תמיר מאופק קצת יותר, וזהיר יותר ביחסו עם חברי-הסיעה.

הקרע הראשון בין שוסטק לתמיר נגרם גלע כאשר פוצץ תמיר את הניסיון הראשון להקים את הליכוד. על מדרגות בית ד'בוטינסקי בתל-אביב, התפרץ לראשונה בחייו, שוסטק על תמיר בהאשמות חריפות ובמילים בוטות. העזתו שלו-עצמו ותגובתו המתונה של תמיר הפתיעו את שוסטק, שגילה רק אז כי אפשר בהחלט לצאת נגד המנהיג הבלתי-מעורער גם מבלי שיכה ברק משמיים.

אולמרט היה ממעריצי תמיר, עוד כי ששניהם היו בחרות, זה כאחד המנהיגים המרכזיים וזה כעסקן-סטרטגטים.

מזכירה עדינה מסינתי
ארונות פרוצים?

כאשר מונה אולמרט כמזכיר סיעת המרכז החופשי בכנסת, לא היה גבול לתורה שרחש לתמיר.

אולם כאשר החל תמיר לקרב אליו את עקיבא נוף נפגע אולמרט, ופגיעה זו היתה הרקע לקואליציה שלו עם שוסטק נגד תמיר.

בעוד תמיר מחזר עתה באופן גלוי אחר המערך ומצהיר הצהרות ויניות אשר אפילו לא כל אנשי המערך היו מוכנים לחתום עליהן, נדחקים שוסטק ואולמרט יותר ויותר לעבר מיפלגת-האם שלהם, חרות. במיסגרת התחומים הצרים של המרכז החופשי אפשר, עם ניהול של ליגלוג, להגיד דבר את תמיר ונוף כיונים — ואת שו"ס טק ואולמרט כניצים.

כאשר אכן יתחשף הפילוג במיפלגה זו, ייערך מאבק חריף ביותר בין שני הגורמים, השווים בכוחם לפחות מבחינת המניע דטים שלהם בכנסת, על התואר: ממשיכי המרכז החופשי.

נוף בלתי-מתפשר

אדם בעור שלגבי תמיר חשובה המיפלגה על שמה, מוסדותיה, תקציבה ואי-רגונה כחמץ לאדם גווע, כדי שיוכל להמשיך לפעול כגורם פוליטי, הרי דרכם של שוסטק ואולמרט. במידה שאלה יהיו בחזקת פורשים, תהיה קלה ביותר — חזרה לזרועות חרות.

מבחינה זו קשה מצבו של תמיר הרבה יותר. בחרות הוא מוקצה מחמת מיאוס. ניסיונותיו ליצור איחוד בין הליברלים, ע"מ המרכז החופשי הצליחו במידה מסוימת, אולם דווקא המרכז החופשי נשאר בחוץ, והמגעים לאיחוד הם רק בין הליברלים לע"מ. לאחר פרשת ועדת-הכלכלה חרף תמיר אצל אנשי ע"מ, וגם הליברלים אינם מתלהבים ממנו. קריצותיו לעבר מיפלגת השילטון מענירות גיחוך, יותר בקרב המערך מאשר אצל חבריו לליכוד, וגם אופציה זו סגורה בפניו.

עתה ייאצץ תמיר להבליג רבות, לרסן עצמו ולמצוא דרכים שונות לניהול המרכז החופשי, כדי לא לתת תירוץ בידי שוסטק להביא לפילוג.

אופיו של עקיבא נוף, אותו מעריץ תמיר ביותר, שחוא בעניינים אלה בלתי-מתפשר, יקשה עליו את העניין. נוף בטוח כי דרכו של תמיר היא שליות אלואית ומפריז אף למותר-רוחו של תמיר עצמו.